

Jakub Szprot, ICM UW

Otwarty dostęp do publikacji naukowych – istotne zagadnienia

Kraków, 25 października 2018

Otwarta nauka

- ❖ otwarty dostęp do publikacji, otwarte dane badawcze, otwarte oprogramowanie, otwarte metody, otwarte recenzje, otwarte notatniki laboratoryjne
- ❖ nauka obywatelska, otwarte zasoby edukacyjne

Otwarty dostęp

„Przez „otwarty dostęp” rozumiemy dostępność treści za darmo i w publicznym internecie, co pozwala każdemu czytać, ściągać, kopiować, rozprowadzać, drukować, przeszukiwać, zamieszczać odnośniki do pełnych wersji tekstów, indeksować, przekazywać jako dane do oprogramowania oraz używać w dowolnym innym, zgodnym z prawem celu – bez barier finansowych, legalnych czy technicznych innych niż te związane z uzyskaniem dostępu do samego internetu. Jedynym ograniczeniem kopiowania i dystrybucji treści, oraz jedyną rolą, jaką w tym obszarze odgrywa prawo autorskie, powinno być zapewnienie autorom kontroli nad integralnością ich utworów oraz prawa do odpowiedniego uznania ich autorstwa i cytowania ich prac.”

Budapest Open Access Initiative, 2002

Otwarty dostęp – korzyści

- ❖ zwiększenie widoczności i łatwość wyszukiwania publikacji naukowych
- ❖ zwiększenie liczby cytowań i oddziaływania tych publikacji
- ❖ ułatwienie i przyspieszenie komunikacji naukowej
- ❖ ułatwienie badań interdyscyplinarnych
- ❖ ułatwienie walki z oszustwami i nierzetelnością naukową
- ❖ ułatwienie współpracy między różnymi podmiotami - nie tylko w obszarze nauki (np. instytucji naukowych z przedsiębiorcami)
- ❖ ułatwienie wykorzystania wyników badań naukowych przez osoby i instytucje spoza środowiska akademickiego (specjaliści z różnych dziedzin, administracja publiczna, organizacje pozarządowe etc.)
- ❖ usprawnienie zarządzania wiedzą i procedur ewaluacyjnych
- ❖ umożliwienie racjonalizacji kosztów dystrybucji wiedzy
- ❖ ułatwienie archiwizacji i długoterminowego przechowywania treści w postaci cyfrowej
- ❖ promocja instytucji naukowych i finansujących

Otwarty dostęp gratis i libre

- ❖ **otwarty dostęp gratis** – „darmowy i otwarty dostęp – rozpowszechnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym oraz możliwość nieodpłatnego i nieograniczonego technicznie korzystania z niego zgodnie z właściwymi przepisami”
- ❖ **otwarty dostęp libre** – „wolny i otwarty dostęp – rozpowszechnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym wraz z udzieleniem każdemu licencji na nieograniczone, nieodpłatne i niewyłączne korzystanie z niego oraz z jego ewentualnych opracowań; licencja może zawierać postanowienia nakładające na korzystającego zobowiązania nienaruszające istoty uprawnienia do nieograniczonego, nieodpłatnego i niewyłącznego korzystania, takie jak obowiązek przekazania odbiorcy informacji o twórcy, producencie lub wydawcy, przedmiocie licencji oraz o jej postanowieniach, lub obowiązek udostępnienia odbiorcom przedmiotu licencji lub jego opracowania na takiej samej licencji (wolna licencja)”

(Wdrożenie otwartego dostępu do treści naukowych i edukacyjnych. Praktyki światowe a specyfika polska. Przewidywane koszty, narzędzia, zalety i wady, s. 264 - 265)

Otwarty dostęp – prawo autorskie

- ❖ prawa wyłączne („wszystkie prawa zastrzeżone”)
- ❖ „Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory: 1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe)” (*Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, art. 1)
- ❖ autorskie prawa osobiste (niezbywalne, chronią więź twórcy z utworem - oznaczanie utworu własnym nazwiskiem lub pseudonimem, decydowanie o pierwszej publikacji, nadzór nad sposobem korzystania z utworu i ochrona jego integralności) i majątkowe (zbywalne, wyłączność korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji)
- ❖ dozwolony użytek chronionych utworów (pobieranie, wykorzystanie do własnych potrzeb, cytowanie...)

Przejęcie autorskich praw majątkowych

- ❖ przeniesienie praw - na wszystkie lub niektóre pola eksploatacji
- ❖ licencja - wyłączna lub niewyłączna

Licencje Creative Commons

- ❖ licencje nieodpłatne i niewyłączne, udzielane każdemu zainteresowanemu bez ograniczeń czasowych i terytorialnych, obejmujące wszystkie znane pola eksploatacji
- ❖ sześć wzorów licencji CC, utworzonych na drodze kombinacji czterech klauzul
- ❖ aktualizacje licencji
- ❖ międzynarodowe (tzw. Unported) i krajowe wersje licencji

BY - uznanie autorstwa

Uznanie autorstwa. Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru

NC - użycie niekomercyjne

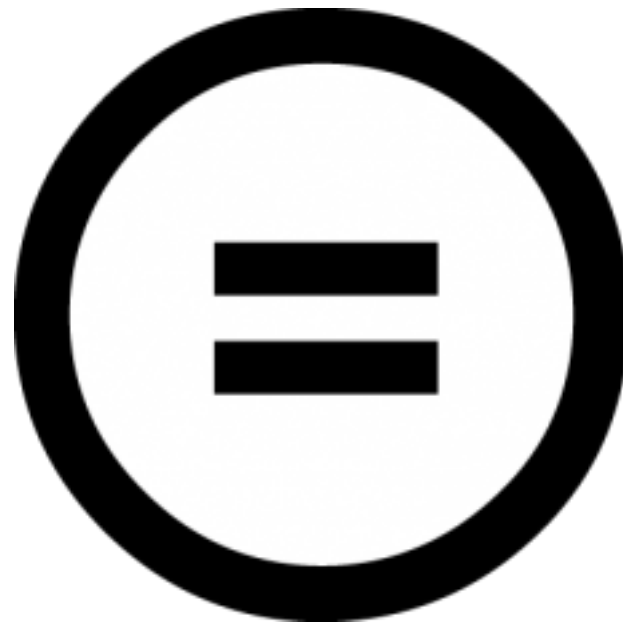
Użycie niekomercyjne (non-commercial). Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne jedynie do celów niekomercyjnych.

SA - na tych samych warunkach

Na tych samych warunkach (share-alike). Wolno rozprowadzać utwory zależne jedynie na licencji identycznej do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.

ND – bez utworów zależnych

Bez utworów zależnych (no derivatives). Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.

Wzory licencji CC

- ❖ Uznanie autorstwa (CC-BY)
- ❖ Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach (CC-BY-SA)
- ❖ Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne (CC-BY-NC)
- ❖ Uznanie autorstwa - Bez utworów zależnych (CC-BY-ND)
- ❖ Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach (CC-BY-NC-SA)
- ❖ Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych (CC-BY-NC-ND)

Wolne licencje

- ❖ jedyne dopuszczalne ograniczenia to klauzula autorstwa i klauzula share-alike (copyleft)
- ❖ CC-BY i CC-BY-SA - otwarty dostęp libre
- ❖ pozostałe licencje CC - otwarty dostęp gratis lub więcej, ale nie libre

Pomocnik Prawny PON

Start

POMOCNIK **PRAWNY** BETA

Jak to działa

Pomocnik Prawny [Platformy Otwartej Nauki](#) umożliwia łatwe uzyskanie podstawowej wiedzy o prawnych aspektach otwartego dostępu, przydatnej dla autorów, wydawców, jednostek naukowych oraz instytucji finansujących badania.

Pomocnik ułatwia usuwanie ograniczeń prawnych stojących na drodze do udostępniania publikacji naukowych w sposób otwarty.

Wybierz tematy, które są dla Ciebie interesujące

o nas
kontakt
regulamin

<https://pomocnik.pon.edu.pl>

Krzysztof Siewicz

Otwarty dostęp
do publikacji naukowych
kwestie prawne

BIBLIOTEKACEON

<http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje?pubid=12>

Zielona i złota droga otwartego dostępu

Repozytorium

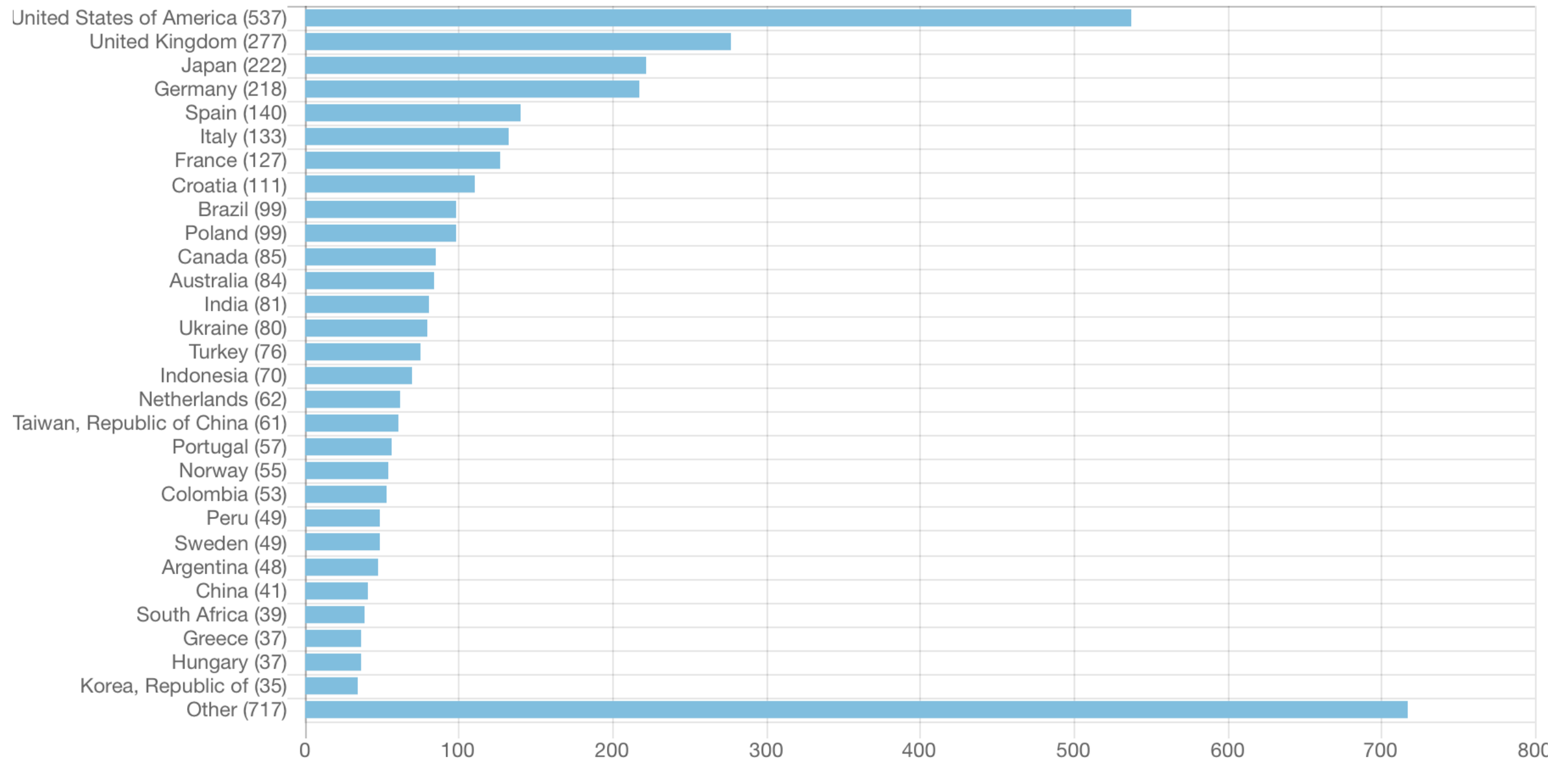
„Repozytorium – narzędzie informatyczne służące do deponowania, przechowywania i udostępniania w Internecie bieżącego dorobku naukowego instytucji naukowych (repozytoria instytucjonalne) lub określonych dziedzin nauki (repozytoria dziedzinowe). Repozytoria mogą służyć do deponowania zarówno publikacji, jak i wyników badań naukowych.”

(Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce, s. 2)

Repozytoria na świecie

- ❖ Directory of Open Access Repositories: 3778 repozytoriów
- ❖ Registry of Open Access Repositories: 4693 repozytoria

Repositories by Country

http://v2.sherpa.ac.uk/view/repository_visualisations/1.html

[Strona główna](#) | [Szukaj](#) | [Przeglądaj](#) |

Przeglądaj według...

Język dokumentu

Typ dokumentu

Repozytoria

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z WSZYSTKIE

Repozytoria

Liczba
dokumentów

Repozytorium Uniwersytetu Łódzkiego (RUŁ)

21500

Repozytorium Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu AMUR

19315

Repozytorium Centrum Otwartej Nauki

13725

Repozytorium UMK

4546

Repozytorium Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

4260

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie Biblioteka Cyfrowa

4054

Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego

3987

Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku

2485

Repozytorium Uniwersytetu Przyrodniczo Humanistycznego w Siedlcach RepoS

1474

Repozytorium instytucjonalne WSB NLU

1217

Repozytorium Instytucjonalne Krakowskiej Akademii imienia Andrzeja Frycza Modrzewskiego

1064

Repozytorium IBB PAN

797

ECNIS Repository (Environmental Cancer Risk, Nutrition and Individual Susceptibility Repository)

692

Repozytorium Eny Politechnika Wrocławska

431

Repozytorium Publikacji Naukowych Politechniki Śląskiej

414

Biblioteka Cyfrowa Katedry Lingwistyki Formalnej UW

399

Lectorium (Otwarte Repozytorium Nauk Historycznych)

300

Czy mogę udostępnić swoją pracę w repozytorium?

- ❖ umowy z wydawcami
- ❖ baza SHERPA / RoMEO (<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/index.php>)
- ❖ strony wydawców

... opening access to research

Home • Search • Journals • Publishers • FAQ • Suggest • About

English | [Español](#) | [Magyar](#) | [Nederlands](#) | [Português](#)

Search

☒ Journal titles or ISSNs ☐ Publisher names

☒ Exact title ☐ starts with ☐ contains ☐ ISSN

[Advanced Search](#)

Use this site to find a summary of permissions that are normally given as part of each publisher's copyright transfer agreement.

Special RoMEO Pages

- [RoMEO Statistics](#)
- [Application Programmers' Interface \(API\)](#)
- [Publisher Categories in RoMEO](#)
- [Definitions and Terms](#)

Additions and Updates [RSS1 Feed](#)

- [NACE International](#) - NACE International - 07-Jun-2018
- [British Society for Plant Pathology \(BSPP\)](#) - British Society for Plant Pathology (BSPP) - 31-May-2018
- [Economic Issues Education Trust](#) - Economic Issues Education Trust - 17-May-2018

Other SHERPA Services

- [SHERPA/FACT](#) - Funders & Aut
- [SHERPA/JULIET](#) - Research fur

Open Access

- » [SpringerOpen](#)
- » [Open Choice](#)
- » [Agreements](#)
- » [BioMed Central](#)
- » [Open access funding](#)
- » [Authors' rights](#)
- » [Self-archiving policy](#)
- » [FAQ](#)
- » [Funder compliance](#)
- » [Open access track record](#)
- » [Contact us](#)

Self-archiving policy

We are a 'green' publisher, as we allow self-archiving, but most importantly we are fully transparent about your rights.

Publishing in a subscription-based journal

By signing the Copyright Transfer Statement you still retain substantial rights, such as self-archiving:

Author(s) are permitted to self-archive a pre-print and an author's accepted manuscript version of their Article.

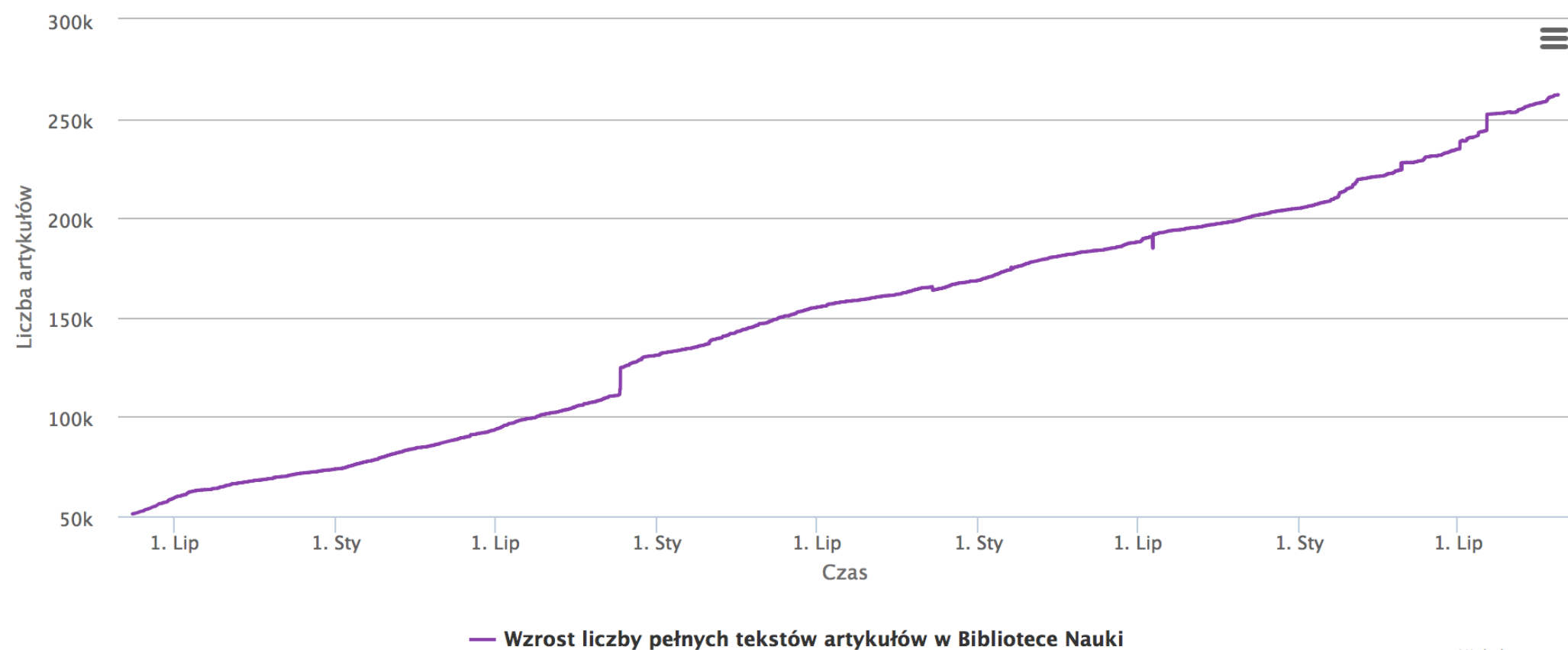
a. a pre-print is the author's version of the Article before peer-review has taken place ("Pre-Print"). Prior to acceptance for publication, Author(s) retain the right to make a Pre-Print of their Article available on any of the following: their own personal, self-maintained website; a legally compliant, non-commercial pre-print server such as but not limited to arXiv and bioRxiv. Once the Article has been published, the Author(s) should update the acknowledgement and provide a link to the definitive version on the publisher's website: "This is a pre-print of an article published in [insert journal title]. The final authenticated version is available online at: [https://doi.org/\[insert DOI\]](https://doi.org/[insert DOI])".

b. An Author's Accepted Manuscript (AAM) is the version accepted for publication in a journal following peer review but prior to copyediting and typesetting that can be made available under the

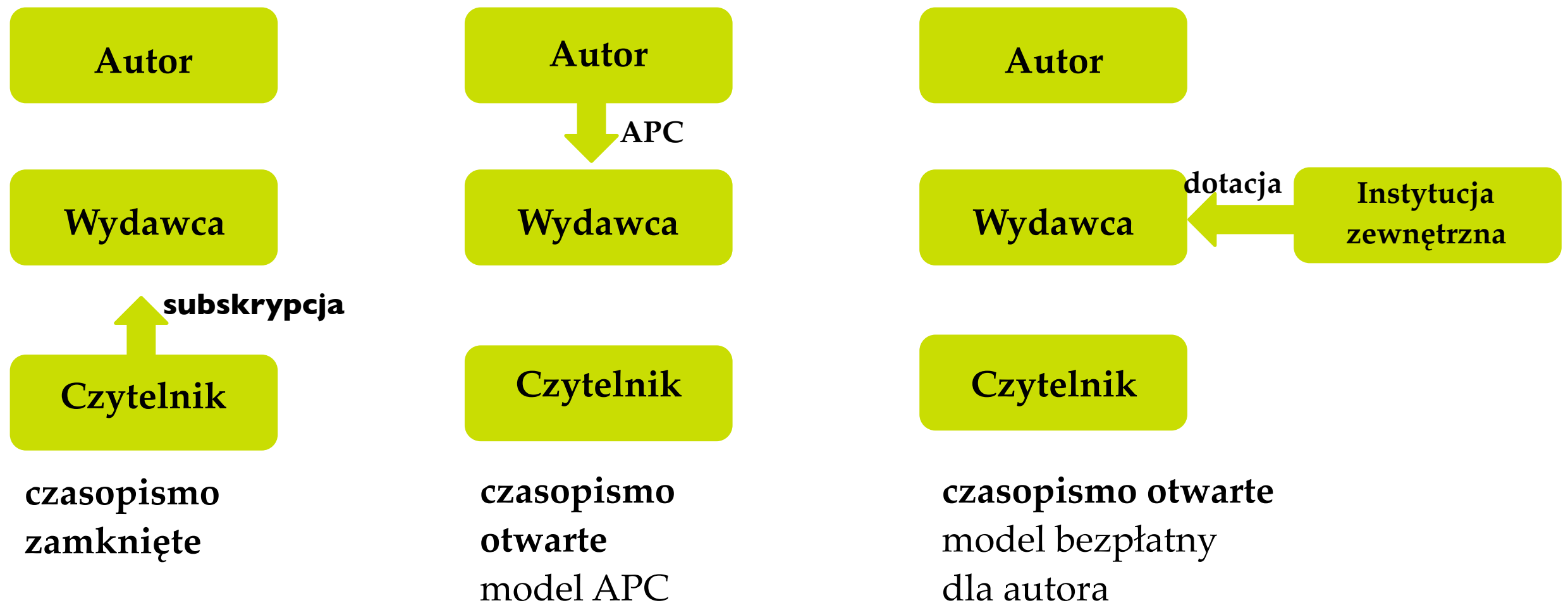
Otwarte czasopisma

Directory of Open Access Journals (<https://doaj.org>): 12191 czasopism ze 128 krajów, w tym 535 z Polski

Biblioteka Nauki: 891 polskich czasopism w otwartym dostępie

Finansowanie otwartych czasopism

Jak szukać otwartych czasopism?

share | embed

10

order by ... relevance

search all

search term

— Journals vs Articles

Journals ✕

+ Subject

+ Article processing charges (APCs)

+ DOAJ Seal

+ Journal license

+ Publisher

+ Country of publisher

+ Full Text language

+ Peer review

+ Date added to DOAJ

Journals vs Articles: Journals ✕

1 – 10 of 12 191

Global justice: Theory, Practice, Rhetoric

ISSN: 1835-6842 (Online)

<http://www.theglobaljusticenetwork.org>

Peer review

Subject: Political science: Political science (General)

Date added to DOAJ: 29 Sept 2017

Record Last Updated: 31 Jan 2018

License:

Publisher's own
license

Jurnal Pendidikan: Teori, Penelitian, dan Pengembangan

ISSN: 2502-471X (Online)

<http://journal.um.ac.id/index.php/jptpp/>

Blind peer review

Subject: Education: Education (General)

Date added to DOAJ: 13 Apr 2017

Record Last Updated: 13 Apr 2017

APC: 250000IDR

Journal of Problem Solving

ISSN: 1932-6246 (Online)

<http://docs.lib.purdue.edu/jps/>

Double blind peer review

Subject: Philosophy. Psychology. Religion: Psychology: Consciousness. Cognition

Date added to DOAJ: 3 Aug 2009

Record Last Updated: 26 Feb 2018

APC: 500USD

Revista Adm.Made

ISSN: 1518-9929 (Print); 2237-5139 (Online)

<http://revistaadmmade.estacio.br/index.php/admmade/index>

Double blind peer review

Subject: Social Sciences: Commerce: Business

Date added to DOAJ: 23 Oct 2016

Record Last Updated: 23 Oct 2016

Springer Open Choice

■ Springer Open Choice

Program Springer Open Choice/Open Access jest dodatkiem do narodowej licencji akademickiej na dostęp do czasopism Springer działającej od 2010 roku. Licencja wraz z programem jest realizowana w ramach umowy zawieranej pomiędzy ICM i wydawcą i finansowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. [Umowa ta została przedłużona na rok 2018.](#)

Program umożliwia publikowanie artykułów w czasopismach naukowych na zasadzie swobodnego dostępu (Open Access). Artykuły Open Access poddane są temu samemu co w tradycyjnym modelu publikacji procesowi korekty i akceptacji z udziałem recenzentów, ale po przyjęciu do publikacji stają się dostępne w wersji elektronicznej dla wszystkich użytkowników Internetu na świecie. Czytelnicy nie ponoszą żadnych opłat za dostęp do tych artykułów, a koszty ich publikacji są przeniesione na instytucje finansujące badania naukowe. W przypadku polskiego programu Springer Open Choice koszty publikacji są pokrywane w całości z ryczałtowej opłaty rocznej za licencję krajową Springer wnoszonej do wydawcy przez ICM i finansowanej ze środków MNiSW. Autorzy, którzy publikują w modelu swobodnego dostępu zachowują prawa autorskie, w tym prawo do upowszechniania swojego dzieła zgodnie z licencją "Creative Commons Attribution" (CC BY) ([patrz link](#)). Ostateczna elektroniczna wersja opublikowanego artykułu jest udostępniana przez wydawcę, jednocześnie może być archiwizowana i udostępniana w repozytoriach instytucji, w której afiliowany jest autor, lub która finansuje Open Access. Wydawnictwo Springer posiada dodatkowo umowę z repozytorium PubMed Central, w którym deponowane są pełne teksty artykułów Open Access z zakresu nauk biomedycznych.

Program Springer Open Choice obejmuje tzw. hybrydowe czasopisma Springer tzn. czasopisma, które pozwalają autorowi na wybór zasady publikacji, patrz lista czasopism [na stronie informacyjnej na serwerze wydawcy](#). Program nie obejmuje na razie czasopism BioMed Central (wydawnictwo to należy do Springera od 2011 roku i publikuje ok. 200 czasopism działających wyłącznie w modelu Open Access) oraz ok. 80 czasopism wydawanych przez Springera wyłącznie w modelu Open Access (tzw. czasopisma SpringerOpen).

Instrukcja korzystania z programu przez polskich autorów:

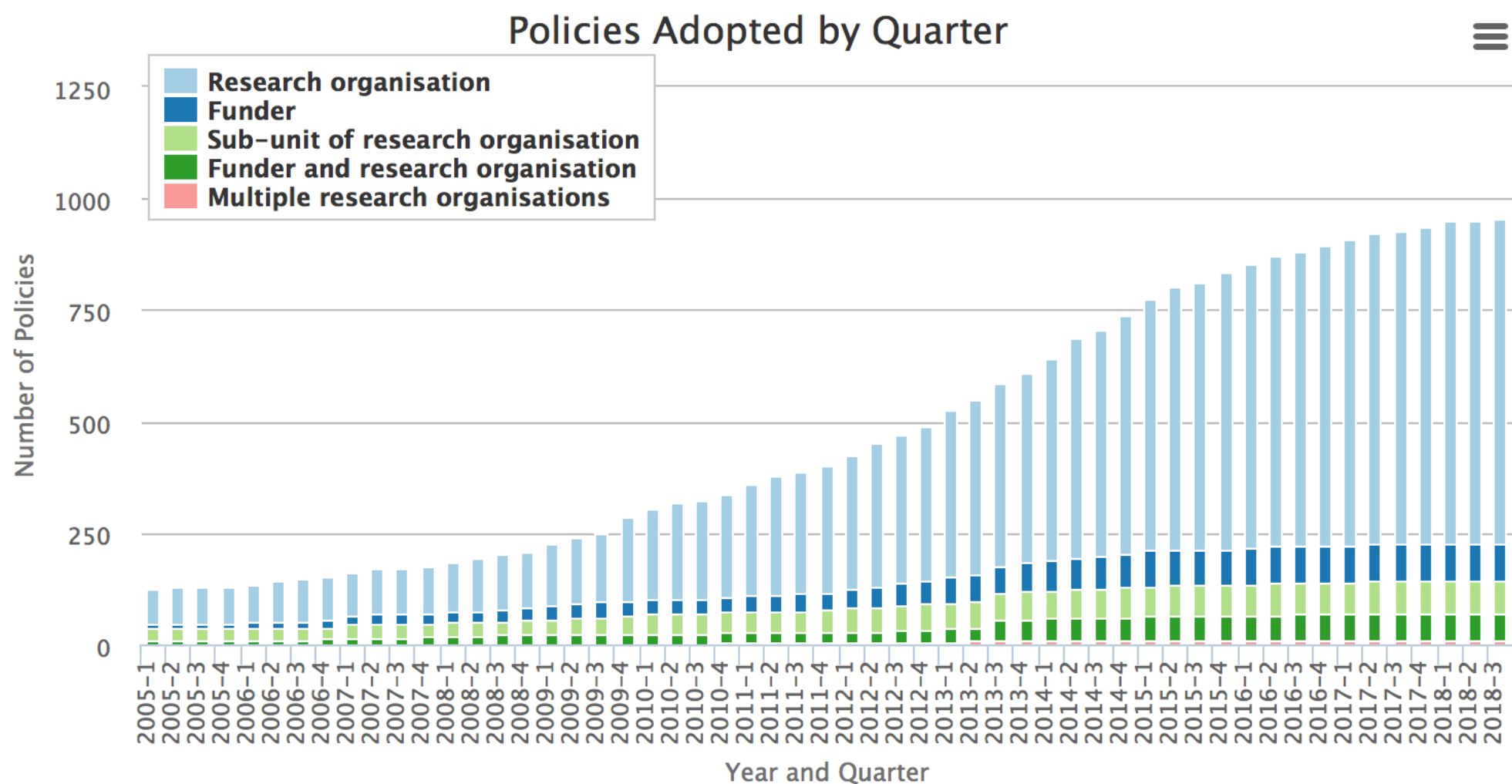
Z programu Open Choice mogą korzystać autorzy korespondencyjni afiliowani w polskich instytucjach zarejestrowanych w licencji krajowej Springer, patrz [lista instytucji](#). Nie jest istotna afiliacja innych współautorów, ani ich kolejność w nagłówku artykułu. Zatwierdzenie opcji Open Access następuje po tym, gdy autor korespondencyjny otrzyma zawiadomienie z wydawnictwa o pozytywnie zaopiniowanym przez recenzentów artykule i zaakceptowaniu go "do druku", czyli do produkcyjnej fazy publikacji. W zawiadomieniu zawarty jest link do strony internetowej, na której autor ma wskazać swoją afiliację oraz zatwierdzić opcję Open Access, [patrz prezentacja](#). Afiliację należy wybrać z listy, na której znajdują się wszystkie instytucje zgłoszone do licencji krajowej Springer. Uwaga: na liście na stronie wydawcy występują nazwy angielskie instytucji, ale lista ta służy wyłącznie potwierdzeniu afiliacji przez autora, a w artykule może występować nazwa instytucji w dowolnej wersji językowej. Po potwierdzeniu afiliacji powinna pojawić się informacja "Special open access agreement", która dotyczy umowy zawartej ze Springerem przez ICM i obejmującej wszystkie polskie instytucje z listy. Wszystkie artykuły publikowane w ramach tej umowy są finansowane ze środków MNiSW przekazywanych do Springera przez ICM w formie rocznej opłaty ryczałtowej. W razie problemów przy korzystaniu z programu Open Choice prosimy o kontakt na adres wbn-admins@icm.edu.pl.

https://wbn.icm.edu.pl/licencje/#springer_open_choice

Polityki otwartego dostępu na świecie

The Registry of Open Access Repository Mandates and Policies (ROARMAP): 953 instytucjonalne polityki dotyczących otwartego dostępu (84 - polityki instytucji finansujących badania; 57 - instytucji zarówno finansujących, jak i prowadzących badania; 726 - instytucji naukowych, np. uniwersytetów czy instytutów badawczych; 75 - jednostek wchodzących w skład instytucji naukowych, 11 - organizacji zrzeszających instytucje naukowe)

Polityki otwartego dostępu na świecie

Polityki instytucji finansujących badania

- ❖ National Institutes of Health (od 2008 r.): elektroniczne wersje wszystkich recenzowanych publikacji będących efektem badań finansowanych przez NIH muszą być zdeponowane w repozytorium PubMed Central i udostępnione w sposób otwarty nie później niż 12 miesięcy po ich publikacji
- ❖ UK Research Councils: wszystkie recenzowane publikacje muszą być udostępnione w sposób otwarty, na drodze złotej lub zielonej (droga złota jest preferowana); w wypadku drogi złotej wymagana jest licencja CC-BY; w wypadku drogi zielonej dopuszczalne jest 6-miesięczne (12-miesięczne dla nauk humanistycznych i społecznych) embargo
- ❖ Wellcome Trust: wszystkie recenzowane publikacje będące efektem badań finansowanych lub współfinansowanych przez Wellcome Trust muszą zostać udostępnione w sposób otwarty w PubMed Central i Europe PMC jak najszybciej, a w żadnym wypadku nie później niż po upływie sześciu miesięcy od daty publikacji; rekomenduje się - a w wypadku złotej drogi wymaga - stosowanie licencji CC-BY
- ❖ Bill & Melinda Gates Foundation: natychmiastowy otwarty dostęp (bez embargo) w wersji libre (licencja CC-BY) do wszystkich publikacji będących rezultatem badań finansowanych lub współfinansowanych przez fundację; natychmiastowy otwarty dostęp do danych badawczych

Polityka otwartego dostępu Komisji Europejskiej

- ❖ Wytyczne European Research Council (2007)
- ❖ Pilotaż Otwartego Dostępu w ramach Siódmego Programu Ramowego (od 2008)
- ❖ Zalecenie Komisji z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej i jej ochrony
- ❖ Otwarty dostęp jako ogólna zasada w programie ramowym w zakresie badań i innowacji na lata 2014-2020 Horyzont 2020
- ❖ Pilotaż Otwartych Danych Badawczych w programie Horyzont 2020

Otwarty dostęp w programie Horyzont 2020

Article 29.2 „Each beneficiary must ensure open access (free of charge, online access for any user) to all peer-reviewed scientific publications relating to its results.

In particular, it must:

(a) as soon as possible and at the latest on publication, deposit a machine-readable electronic copy of the published version or final peer-reviewed manuscript accepted for publication in a repository for scientific publications;

Moreover, the beneficiary must aim to deposit at the same time the research data needed to validate the results presented in the deposited scientific publications.

(b) ensure open access to the deposited publication — via the repository — at the latest:

(i) on publication, if an electronic version is available for free via the publisher, or

(ii) within six months of publication (twelve months for publications in the social sciences and humanities) in any other case.

(c) ensure open access — via the repository — to the bibliographic metadata that identify the deposited publication.”

(Horizon 2020 Annotated Model Grant Agreement, s. 234 - 235, http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/amga/h2020-amga_en.pdf)

Zalecenie KE z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej oraz jej ochrony

- ❖ zalecenie określenia przez państwa członkowskie strategii rozpowszechniania i otwartego dostępu do publikacji naukowych, które powstają w wyniku badań finansowanych ze środków publicznych, uwzględniających konkretne cele i wskaźniki postępów, plany wdrażania i plany finansowania
- ❖ zalecenie zagwarantowania wdrożenia tych strategii przez instytucje finansujące badania i odpowiedzialne za zarządzanie publicznymi środkami na badania naukowe oraz przez instytucje akademickie pozyskujące środki publiczne

Polityka MNiSW

- ❖ październik 2015: przyjęcie przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dokumentu *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*
- ❖ zalecenia dla krajowych podmiotów finansujących badania naukowe ze środków publicznych, jednostek naukowych i uczelni oraz wydawców czasopism naukowych
- ❖ 5 zasad: zasada otwartości, zasada równoległych dróg, zasada szybkiego dostępu, zasada maksymalizacji jakości treści, zasada maksymalizacji korzyści

Polityka MNiSW

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyjęło w dn. 23 października 2015 r. politykę otwartego dostępu zawartą w dokumencie pt. *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*. Dokument ma charakter zaleceń dotyczących wprowadzania otwartego dostępu przez podmioty finansujące badania (NCN, NCBR, MNiSW), jednostki naukowe, uczelnie oraz wydawców, w tym wydawców czasopism naukowych. Najważniejsze rekomendacje zawarte w *Kierunkach rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce* są następujące:

1. Opracowanie i przyjęcie przez poszczególne uczelnie, instytuty badawcze i instytuty PAN oraz przez NCN i NCBR własnych instytucjonalnych polityk w zakresie otwartego dostępu (OD), które będą określać zasady publikowania w OD wyników badań (głównie dotyczy to artykułów w recenzowanych czasopismach, ale także np. recenzowanych materiałów konferencyjnych, ewentualnie danych badawczych).
2. Wyznaczenie przez kierowników jednostek naukowych i uczelni pełnomocników ds. OD.
3. Przechodzenie czasopism naukowych do modeli otwartych.
4. Udostępnianie rozpraw doktorskich w otwartych repozytoriach.
5. Monitorowanie i raportowanie do MNiSW postępów we wdrażaniu OD, w tym systematyczne analizowanie liczby publikacji powstających w danej jednostce naukowej lub uczelni w celu określenia proporcji publikacji w OD w stosunku do wszystkich publikacji.
6. Organizowanie szkoleń w zakresie OD dla wszystkich pracowników naukowych i doktorantów danej jednostki naukowej lub uczelni.
7. Uwzględnienie doświadczeń i potencjału bibliotek naukowych, które często koordynują proces redakcji i deponowania publikacji naukowych w repozytoriach.

Polityka MNiSW

- ❖ *Raport nt. realizacji polityki otwartego dostępu do publikacji naukowych w latach 2015-2017 (marzec 2018)*
- ❖ „Podstawowe problemy i bariery rozwoju OA zidentyfikowane w raporcie to m.in.: 1) Brak krajowego repozytorium (...) 2) Niska świadomość potrzeby działań na rzecz OA, w tym przyjmowania instytucjonalnych polityk otwartości przez jednostki naukowe i uczelnie (...) 3) Brak instrumentów stabilnego finansowania OA w Polsce (...) 4) Działania w zakresie OA w Polsce mają charakter oddolny i rozproszony. 5) Otwarty dostęp nie jest premiowany w ewaluacji jednostek naukowych ani w ocenie naukowców przez jednostkę macierzystą.”
- ❖ „Rekomendowane działania to m.in.: 1) Stworzenie repozytorium krajowego – jako działanie priorytetowe. 2) Podjęcie decyzji w sprawie finansowania otwartego dostępu (uruchomienie przynajmniej inicjatyw pilotażowych). 3) Określenie priorytetów i harmonogramu realizacji działań w zakresie OA. 4) Analiza doświadczeń związanych z wykorzystaniem licencji Springer Open Choice i dążenie do większego uwzględniania otwartego dostępu w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki. 5) Podjęcie analizy nt. otwierania danych badawczych.”

Instytucjonalna polityka otwartości (przykładowy wzór)¹

Mając na celu pełne wykorzystanie możliwości, jakie społeczności naukowej stwarza rozwój technologii cyfrowych,

- pragnąc zapewnić wszystkim dostęp do wiedzy bez ograniczeń, które nie są konieczne,
- uwzględniając korzyści, jakie płyną z szerokiej współpracy i wymiany wiedzy,
- dążąc do uniknięcia powtarzania już wykonanej pracy,
- kierując się zasadami transparentności,

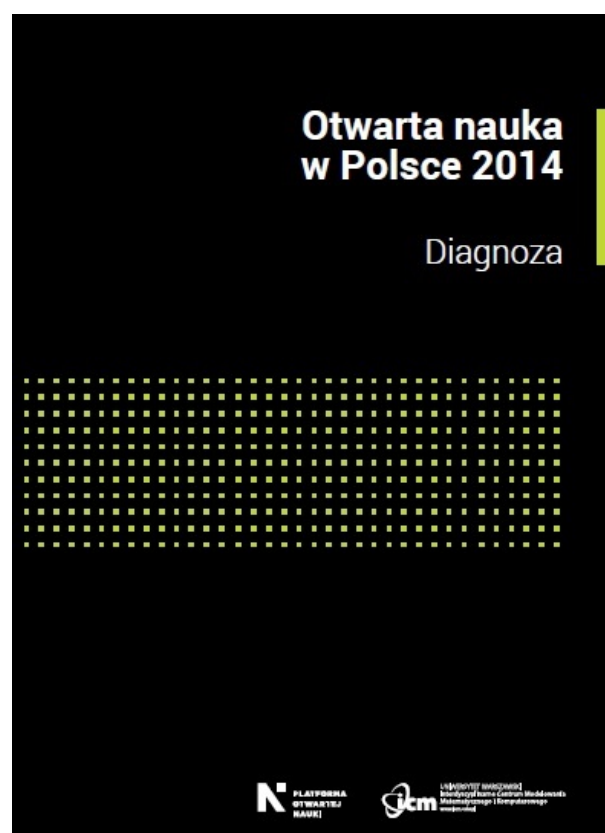
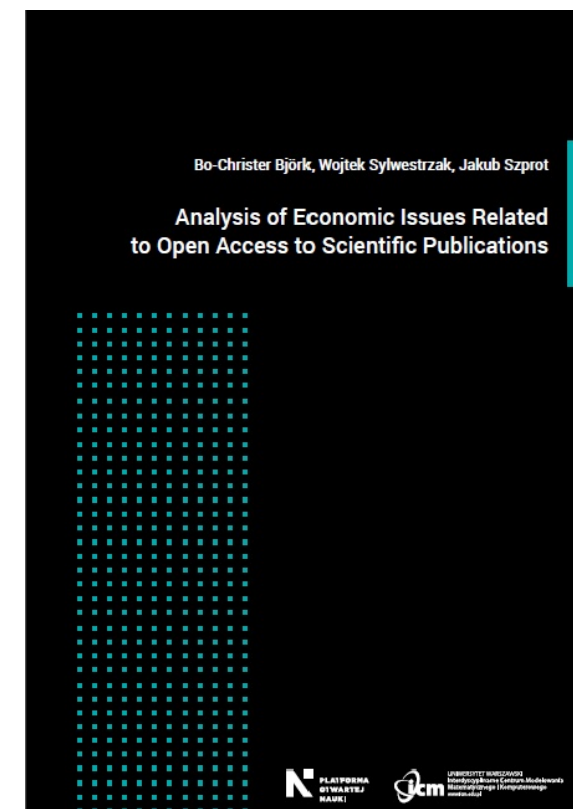
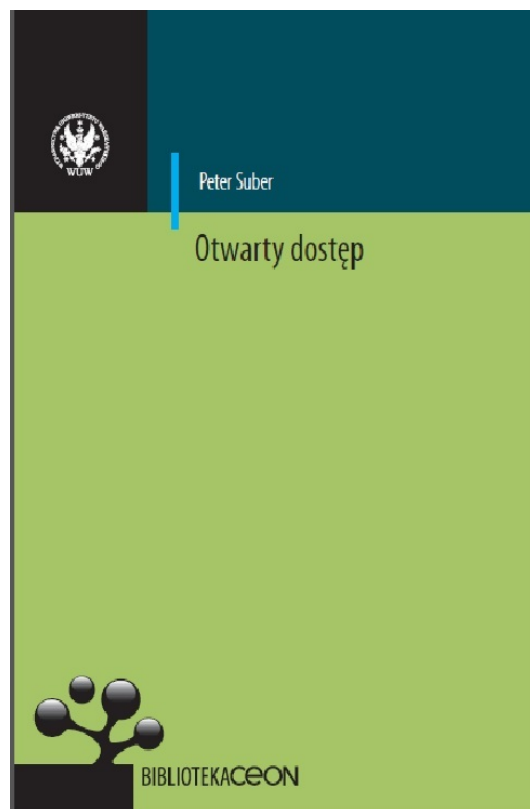
wprowadza się² niniejszą politykę otwartego dostępu do publikacji naukowych i danych badawczych.

1. Pojęcia używane w niniejszej Polityce należy rozumieć zgodnie z definicjami przyjętymi w „Regulaminie zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji”³ *na/w [nazwa instytucji] ([miejsce publikacji regulaminu])*, zwanym dalej „**Regulaminem**”⁴.
2. Niniejsza Polityka nie narusza obowiązków wynikających z Regulaminu, a w szczególności zobowiązania Twórców do rozpowszechniania utworów naukowych w sposób, który nie doprowadzi do pozbawienia ochrony prawnej innych rezultatów twórczych (tj. np. możliwości uzyskania patentu na wynalazek opisany w utworze).

¹ Wzór instytucjonalnej polityki otwartego dostępu może być wykorzystywany przez instytucje naukowe i akademickie, w tym również modyfikowany w zależności od ich potrzeb. Dokument został opracowany przez ekspertów Platformy Otwartej Nauki ICM UW na zlecenie MNiSW. Niniejszy wzór ma charakter pomocniczy i służy wskazaniu jednostkom naukowym i uczelniom przykładowych możliwości rozwiązań w zakresie instytucjonalnej polityki otwartego dostępu. Poszczególne instytucje mogą sformułować swoją politykę otwartego dostępu w sposób dostosowany do własnych potrzeb również z wykorzystaniem innych wzorców i rozwiązań.

cOAlition S

- ❖ zawiązane 4 września 2018 r. porozumienie europejskich instytucji finansujących badania naukowe
- ❖ Plan S: “By 2020 scientific publications that result from research funded by public grants provided by participating national and European research councils and funding bodies, must be published in compliant Open Access Journals or on compliant Open Access Platforms.”
- ❖ Narodowe Centrum Nauki jednym z koalicjantów

<http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje>

<https://otwartanauka.pl>

Dziękuję za uwagę!

jszprot@icm.edu.pl